Pædagogik og normer

Redaktionelt forord

Dette temanummer omfatter artikler, der belyser pædagogik og normer. Normer er forbundet med forestillinger og idéer om menneskelig adfærd, og hvad der anerkendes som acceptabelt eller legitimt at gøre i forskellige situationer. På samme tid er normer foranderlige og afhængige af de sociale, kulturelle og historiske forhold i et samfund.

Normer omfatter både vedtagne og mere uskrevne forestillinger og forventninger, der har betydning både for samfund, kultur, institutioner, grupper og enkeltindivider. Normer er det sociale væv, der både binder mennesker sammen og støder mennesker fra hinanden. Normer kan både lette og udfordre det sociale liv, eller ligefrem medføre smerte for dem, der skal leve op til normerne. Mennesker bliver med andre ord til som subjekter igennem og af normer, der både kan virke begrænsende og mulighedsskabende.

Pædagogik rummer altid forestillinger og idéer om, hvad der er ønskeligt, rigtigt og godt i forhold til børn, unge og voksnes opdragelse, dannelse og læring. Sådanne forestillinger og idéer beror på normer om menneskers handlinger og placeringer i samfundet og i kulturelle sammenhænge, ikke mindst de pædagogiske institutioner og kontekster. Der findes forestillinger og idéer om det gode børnehavebarn, den gode elev, den gode borger, det gode menneske, det gode liv og det gode samfund. I pædagogiske sammenhænge virker normer som sociale forventninger til ønskværdige handlinger, væremåder og tænkninger. Normer bidrager således til forestillinger om, hvad der anses for rigtigt, normalt og attråværdigt på den ene side, og hvad der betragtes som forkert, afvigende og foragteligt på den anden side. Pædagogik er i den forstand ikke en neutral affære, og pædagoger møder aldrig børn, unge og voksne forudsætningsløst, men med særlige forståelser, forventninger og idéer, der på mangfoldige måder er indlejrede i sociale koder, institutionelle rutiner, arkitektur, fysiske indretninger og hverdagslige organiseringer og gøremål.

Temanummerets fire artikelbidrag belyser, hvordan normer er produkter af relationer, processer, forskydninger og magt imellem mennesker.

Artiklen kan findes på
https://tidsskrift.dk/FPPU
DOI: 10.7146/fppu.v10i2.173175

Temanummerets fire artikelbidrag belyser, hvordan normer er produkter af relationer, processer, forskydninger og magt imellem mennesker

Det første artikelbidrag af Anita Gjermestad har hovedtitlen "'Sprogløse' omsorgspraksisser". Artiklen er indenfor feltet af sundheds- og socialtjenester i norsk kontekst. Artiklen belyser, betydningen af kropslig kommunikation intersubjektivitet i omsorgspraksisser med personer med dyb udviklingshæmning, der ikke udtrykker sig med ord. Dette sker med afsæt i tre pårørendes og professionelles fortællinger fra den daglige omsorg og de sprogløse samspil. Artiklen arbejder med metodologiske tilgange til at belyse intersubjektivitet og kropslig kommunikation, når det omfatter personer, der ikke selv har ytret sig sprogligt i disse fortællinger. Gjermestad argumenterer for, at hver af personerne i fortællingerne træder frem som borgere og aktører i kommunikation, samspil og samhandling med andre og søger dermed at udfordre gængse nedvurderende opfattelser af personer med alvorlig udviklingshæmning som passive modtagere af omsorg.

I den anden artikel, "Normer og anerkendelse i ungdomsklubben", undersøger Christoffer Schultz, hvordan sociale normer former betingelserne for unges deltagelse og anerkendelse i ungdomsklubben. Med afsæt i et etnografisk studie af tre ungdomsklubber analyserer artiklen normer som relationelt og situeret producerede frem for som faste regler. Analysen viser, hvordan normer fungerer som orienteringspunkter for, hvad der opfattes som legitim deltagelse i ungdomsklubbens fællesskaber, og hvordan de løbende forhandles i konkrete sociale situationer. Samtidig peger artiklen på, at normer kan udvide nogle unges handlemuligheder, mens andres muligheder for deltagelse begrænses. Med begreberne normstød og normkamp bidrager artiklen til en forståelse af, hvordan anerkendelse og social værdi er knyttet til de normer, der former ungdomsklubbens sociale praksis.

Artiklen "Kulturelle forskelle mellem almen- og special-SFO: Barrierer og muligheder for samarbejde om inklusion" af Emil Bach Skjoldgaard Olsen, Trine Lindevang Christensen, Lasse Bak Christensen, Hilde Ulvseth og Charlotte Riis Jensen undersøger gennem en kulturanalyse forskelle mellem almen- og special-SFO'er. Artiklen fokuserer på et kommende samarbejde imellem en almen-SFO og en special-SFO i forbindelse med en fusion, der skal sikre øget inklusion. Analysen illustrerer, hvordan kulturforskelle både kan udgøre barrierer for samarbejde, men at forskellige perspektiver også rummer potentialer, hvis de bruges som afsæt for fælles refleksion og samskabelse.

Med afsæt i pædagogstuderendes erfaringer fra praktikken belyser Pia Rauff Krøyer i den fjerde artikel: "Du er bare en studerende", hvordan positionen som "bare en studerende" kan begrænse studerendes faglige legitimitet og deltagelse. Gennem begreberne epistemisk uretfærdighed og statusbaserede troværdighedsunderskud analyseres, hvordan studerendes bidrag tillægges mindre værdi. Artiklen påpeger samtidig, hvordan begrænset adgang til faglige fællesskaber kan hæmme udviklingen af professionel dømmekraft. Afslutningsvis peges der på håbefuld epistemisk tillid som en pædagogisk forudsætning for studerendes udvikling som fagprofessionelle deltagere.